

Bibliografia sobre música clàssica del 2013

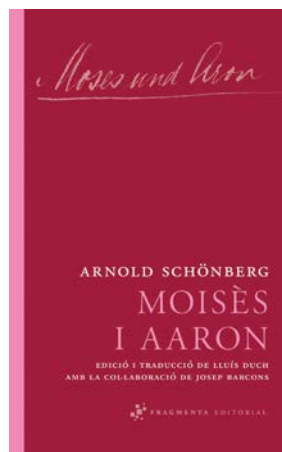
per Albert Ferrer Flamarich

La bibliografia musical en català s'ha potenciat de manera destacada els darrers anys. L'esforç de petites i mitjanes empreses i el tímid suport d'unes entitats culturals que, tot i la crisi, aposten seriosament per fer país subvencionant iniciatives com algunes de les que presentem, tot plegat permet que el ventall de títols musicals en català creixi. En aquest sentit, veure el logotip d'alguna institució és signe de normalitat —com a mínim, en aparença, i, alhora, d'excepcionalitat, atès el context de crisi— del moviment empresarial i organitzatiu d'aquest país en matèria cultural. Una circumstància que afavoreix la tasca d'intel·lectuals i divulgadors autòctons.

Teologia i òpera: «Moisès i Aaron»

L'antropòleg i teòleg Lluís Duch (Barcelona, 1936), amb el suport del músic Josep Barcons (Navès, 1978), ha aprofundit l'òpera *Moisès i Aaron* (Fragmenta Editorial, 200 pàgs.) d'Arnold Schoenberg recreant el context ideològic d'una Viena on tot avançava a gran velocitat. La fractura del llenguatge associat a l'avantguarda i la crisi del pensament, les arrels jueves i el vincle entre estètica i ètica en el compositor són *topoi* que apareixen enmig d'una narració que s'inicia amb l'exposició biogràfica i acaba amb la reflexió teologicoantropològica sobre l'òpera i el contingut del llibret. Una òpera que, recordem-ho, presenta una relectura molt estimulante en l'actual context de crisi, tot i no ser un fil discursiu desenvolupat pels autors.

L'assaig, d'un centenar de pàgines, dividit en quatre capítols, és un continu d'idees i impressions exposades amb concisió dirigides al melòman coneixedor de Schoenberg. La capacitat relacional del text, discursivament hàbil, de cultura desbordant i d'una percepció aguda, pot obligar a fer-ne una relectura. L'edició és utilitària, amb adients notes a peu de pàgina i bilingüe en la incorporació del llibret en alemany i la traducció catalana. La lletra és fàcilment llegible i, en conjunt, es percep la voluntat de dignificar la bibliografia en llengua catalana per Fragmenta Editorial i la seva col·lecció «Sagrats i clàssics», dedicada a la literatura religiosa i espiritual.

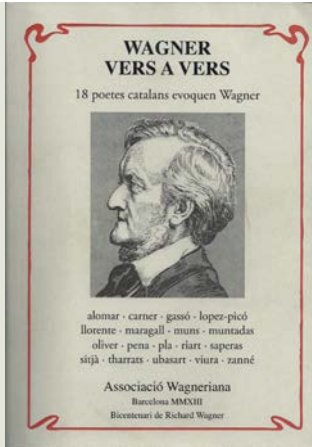
Bicentenari de Wagner

Wagner vers a vers (2013, 185 pàgs.) és una de les tres edicions commemoratives de l'Associació Wagneriana de Catalunya en el bicentenari del naixement de Wagner. Es tracta d'una compilació de poemes que vivifiquen els personatges i escenes operístics —especialment *Tannhäuser* i *Lohengrin*— com a resum argumental, com a lloança, etc. Recull les aportacions de divuit personalitats: des d'intel·lectuals, polítics i periodistes fins a poetes (Josep Carner i Joan Maragall) o els membres de la novella associació, Joaquim Pena i Jeroni Zanné. Hi domina una poesia respectuosa amb les normes formals (sobretot, la rima) tot i una llibertat general que possibilita tòpics poètics i, a vegades, un voluntariós amateurisme que contrasta amb versos d'alta qualitat literària. Tot plegat és un símptoma d'un llegat únic en català que va fer seva l'obra wagneriana amb traduccions, conferències i representacions gràcies a l'impuls d'una associació capdavantera a l'Estat i d'una societat sempre activa i amb serioses bases d'identitat en el seu projecte cultural. L'edició, austera i no comercial, presenta alguna petita errata tipogràfica i un desordre dels poemes de Zanné (pàgines 144 a 178) respecte a la indexació final.

L'entitat, sense ajut institucional de cap mena, també ha editat *Wagner, una vida dramàtica* (2012, 320

pàgs.) de Zdenko von Kraft i *Palabras sin música. Libretos, esbozos y proyectos* (2013, 353 pàgs.). La primera és una biografia que revisa diferents aspectes de Wagner basant-se en els arxius de Wahnfried, mentre que l'al-

castellà i anglès— gràcies a l'èxit del micromecenatge (web Verkami) i amb un format infreqüent en tiratges comercials i de segells joves: mides de volum enciclopèdic, cobertes dures, fotografies inèdites. Al marge de

tra és una catalogació de totes les obres dramàtiques, els esbossos i els projectes als quals Wagner no va posar música. Com explica Ramón Bau al pròleg, amb cada obra s'ha intentat presentar un comentari del compositor. S'hi ha inclòs *Leubald*, una obra de teatre d'inspiració shakesperiana, i *El ágape de los Apóstoles*, que sí que va musicar Wagner.

Victòria dels Àngels: el catàleg

Per l'impuls de la incansable Fundació Victoria de los Àngels i per un encàrrec del Gran Teatre del Liceu, Manuel Capdevila va iniciar una catalogació de les actuacions de la soprano en vida seva (671 pàgs.). Després de set anys de recerca, el resultat és una eina documental indispensable per a futures biografies artístiques i altres estudis sobre els seixanta-un anys (1939-2000) d'activitat i la immensitat de repertori abordat. Indexa les dues mil quatre-centes cinquanta-dues actuacions damunt l'escenari i en estudis d'enregistrament, indicant-ne la data, el lloc, els intèrprets i les obres. Els annexos varien en el desglossament de la informació: una visió cronològica de la carrera de la cantant amb dates i ciutats; una cronologia centrada en l'òpera (dates, ciutat i títol); una relació de països i ciutats on va cantar; una llista de tots els artistes que van cantar amb ella indicant l'actuació; el repertori cantat atenent la data i el lloc —se n'exclou l'estudiat però no presentat en públic—; la discografia i, finalment, un recull d'opinions i reflexions d'altres artistes.

En conseqüència, com a base de dades, és un llibre de poca lletra. S'ha editat en tres idiomes —català,

possibles descuits o dades errònies que l'autor convida a notificar-li, només ha de corregir que és Fiorenza Cossotto i no Cassotto (pàg. 607).

Orgues a Gràcia

Amb el suport de l'entitat Gràcia Territori Sonor, el periodista Germán Lázaro (Barcelona, 1965) presenta un estudi concís i estructurat en tres blocs entorn de l'activitat organística a l'antiga vila de Gràcia, ara Barcelona. *Orgues, orgueners i organistes a Gràcia* (Editorial Gregal, 150 pàgs.) reflecteix la riquesa d'un poble convertit en districte que va disposar de nou exemplars d'orgue, sis vinculats a parròquies i esglésies i tres en domicilis particulars. Un fet que va ser deutor de la localització geogràfica i de comunicacions, i d'un teixit comercial amb lutiers i oficis vinculats (fusters, soldadors, orfebres, etc.) força actiu a final del segle XIX i principi del XX.

Lázaro recupera la memòria de figures com Aquilino Amezuza, Lope Alberdi o Pau Xuclà, i retroba santuaris avui silenciats i inadvertits enmig de la desmesura urbanística. En aquest sentit, l'absència de mapes d'època i actuals amb la localització d'esglésies i tallers minva l'eficàcia didàctica d'aquesta combinació de recerca i divulgació. Una comesa, per cert, difícil, atès que bona part de la informació remet a fonts de literatura biogràfica secundària, textos de naturalesa jurídica i administrativa (anuaris de comerç, registres eclesíastics, publicacions locals).

Alhora que presenta les particularitats físiques i històriques dels orgues, també s'ocupa dels qui en van ser o en són responsables. Alguns, concretament els

contemporanis, es presenten amb una breu entrevista (els orgueners Klaus Fischer i Joan Carles Castro, pedagogs i intèrprets com Montserrat Torrent, Jordi Pajares i Wenceslau Guarro). Completa l'estudi un capítol en-

de les paraules de Casals, però l'estructura i la determinació del contingut són de Corredor, sempre atent a mostrar el pensament musical i humanista del Mestre.

Hi ha capítols dedicats a compositors dels quals Ca-

torn d'orgues perduts i desapareguts i sobre els orgues d'estudi sorgits els anys 1970 i als quals va contribuir l'escola de constructors catalana. L'edició és utilitària, còmodament llegible i amb una variada i qualitativa selecció de fotografies i il·lustracions.

Entorn de Pau Casals: converses i cartes

Els darrers anys la bibliografia sobre Pau Casals s'ha ampliat amb novetats i reedicions que han contribuït a fer un corpus extens i localitzable en diversos idiomes —català, castellà, anglès i francès— amb prop d'una desena de títols referencials. Per la publicació recent, els únics localitzables són *Pau Casals. Escrits i discursos: Pau, pau i sempre Pau* en l'edició catalana de Josep M. Figueres (Angle Edicions, 2010) i *Las suites para violonchelo. En busca de Pau Casals, Bach y una obra maestra* d'Erich Siblin (Turner, 2010) en castellà. Cal afegir-hi la reedició catalana de *Joys and sorrows* (1970) d'Albert E. Kahn que l'editorial Antoni Bosch va publicar el 1977, convertida el 2011 en *Reflexions de Pau Casals*.

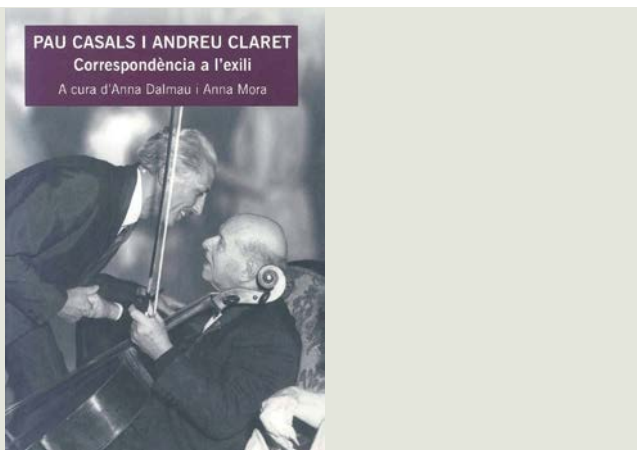
Una altra iniciativa va ser motivada pel centenari de l'escriptor i traductor gironí Josep M. Corredor i Pomés (1912-1981), secretari i assistent de Casals: *Converses amb Pau Casals*, de 1955 (Ela geminada, 458 pàgs.). Unes converses que han reaparegut quaranta anys després en aquesta tercera edició en llengua catalana prenent de base la segona (Editorial Selecta, 1974). Els canvis introduïts per Guillem Molla només afecten normalitzacions lingüístiques i mantenen el caràcter de font documental, directa i respectuosa. El relat, fluid i planer, parteix

sals va ser un valedor (Moór, Tovey o Röntgen), a Bach i a qüestions estrictament musicals, com l'acceleració del *tempo* o l'efecte fruit de l'evolució tècnica d'instrumentistes i instruments. No hi manquen incisos sobre els projectes amb què el Mestre va inundar tant la societat catalana com l'estrangera: des de la fundació de l'Orquestra Pau Casals i l'Associació Obrera de Concerts fins al Festival de Prada o el de Puerto Rico, sense oblidar els nombrosos recitals i concerts en benefici dels exiliats i desvalguts pels conflictes bèl·lics. Curiosament, no hi apareix cap referència a l'accident de ferrocarril a Llança el 1926. En conjunt, el llibre fa justícia al compromís ètic i la capacitat de protesta, contundent i nítida, d'una persona lúcida i formada com Pau Casals. Un exemple de ciutadà que va demostrar una vocació filantròpica que el posicionava com l'artista al servei de la comunitat.

Entre les particularitats de l'edició cal destacar la llegibilitat i el caràcter atractiu de la lletra. A més, s'ha volgut que aquesta tercera edició sigui un objecte de col·leccionista, ja que l'artista Pep Admetlla ha creat un dibuix expressament per a vint exemplars numerats, que duran la coberta pintada a mà. S'hi ha inclòs un annex format deu cartes inèdites de Casals a Corredor i diverses fotografies inèdites de 1920 a 1971, tot això procedent de l'arxiu personal de la família Corredor. Només és de lamentar que la reproducció de les cartes sigui una transcripció i no un escaneig, fet que permetria veure la lletra de Casals i alhora detalls secundaris però empàtics com el timbrat amb els logotips del Festival Bach-Mozart-Beethoven de Perpinyà o del Festival Ca-

sals de Puerto Rico que el Mestre va emprar en algunes. Amb tot, la voluntat de les Edicions de la Ela geminada de dignificar la bibliografia catalana és inqüestionable.

Unes altres novetats entorn de Casals són les de l'Editorial Mediterrània, que ha editat dues compilacions epistolars del Mestre: amb Andreu Claret (*Pau Casals i*

Andreu Claret. Correspondència a l'exili, a cura d'Anna Dalmau i d'Anna Mora, 110 pàgs.) i amb Joaquim Pena (*Pau Casals i Joaquim pena. Passió per la música i pel país. Correspondència*, a cura d'Anna Dalmau, Anna Mora i Francesc Cortès, 200 pàgs.). Cal recordar que els epistolars, com a subgènere literari, han estat molt apreciats històricament. Els darrers anys han tornat a tenir una alta consideració com a via d'acostament directe a l'autor i la seva vida privada, alhora que són un reflex social i cultural.

Andreu Claret (1908-2005), membre fundador

d'ERC i conegut com a «home de les neus», va esdevenir clau durant l'exili de Casals a Prada. Pare dels reconeguts músics Lluís i Gerard Claret, va ser assessor i secretari en l'organització de concerts benèfics i a l'Associació Casals en pro dels refugiats. Les seves setanta-vuit cartes i postals, i també telegrams, datades entre 1943 i 1955 amb una d'afegida de 1965, reflecteixen l'amor a Catalunya i uns valors de fraternitat que contrasten amb la misèria de l'exili, i mostren la tenacitat per sobreviure i l'aversion a la dictadura i la injustícia. La compilació va ser possible gràcies a la recuperació de Jordi Claret —nét d'Andreu— i a l'edició crítica d'Anna Mora i Anna Dalmau.

D'altra banda, Joaquim Pena (1873-1944) també va ser un exemple de ciutadà que va engrandir Catalunya amb una vocació filantròpica propera a l'artista al servei de la comunitat. Ho va fer des de l'activisme en organitzacions, des de la crítica musical i la musicografia en general. La correlació epistolar entre Casals i Pena reflecteix una activitat creixent i un procés de normalització i d'uropeïtzació de la vida musical catalana, tant des de posicions estètiques com socials. En aquest sentit cal destacar l'aportació de Francesc Cortès, que estructura bona part de les dades extretes de les cartes i els telegrams i ofereix una perspectiva sintètica entorn de l'associacionisme, l'arribada i la influència del wagnerisme i l'opinió de l'època. L'edició d'ambdós llibres és utilitària i ofereix seleccions de fotografies i il·lustracions, un índex alfabètic de personalitats i entitats citades, i uns perfils biogràfics dels protagonistes —especialment significatius en el cas de Claret i Pena.

De la misericordia de Dios, De la inmortalidad del alma y Vida y alabanzas de la Virgen María

PEDRO ALONSO DE BURGOS
ESTUDI, VERSIÓ I NOTES D'ERNEST ZARAGOZA

Pedro Alonso de Burgos, nascut en una illa de la Zelanda holandesa, ha estat considerat el més il·lustre dels ermitans escriptors de Montserrat durant el segle XVI. Les seves aportacions espirituals són una síntesi de tradició i experiència pròpia

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Ausiàs Marc, 92-98 int. - 93 245 03 03 - comanda@pamsa.cat - www.pamsa.cat

